

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ДИКИЙ Олег.....	245
КІБЕРКРИМІНАЛІСТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З БЕЗПЕКИ	
ЄВСЮКОВ Олександр.....	249
ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ В СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
KIOSE Michael.....	253
PROSPECTS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN RESEARCHING TITANIUM, ALUMINUM AND MAGNESIUM ALLOY POWDER AS DUAL-USE GOODS	
ЛУЩИК Ігор, ТЯПКІН Анатолій.....	258
ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ І СУДОВОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
МІНЯЙЛО Анатолій, ДМИТРЕНКО Людмила, МІНЯЙЛО Надія.....	263
ІНЖЕНЕРНО-ЕКОЛОГІЧНА ЕКСЕРТИЗА – ВАЖЛИВА ЛАНКА ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ	
ПРОГ Олександр.....	268
ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ВОЛАТИЛЬНИХ ДАНИХ З ІОТ-ПРИСТРОЇВ	
РАДЕЦЬКИЙ Сергій.....	273
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ, РОЗМІЩЕНИХ У ВІДКРИТОМУ ДОСТУПІ	
СТАУРСЬКА Олександра.....	278
АВТОМАТИЗАЦІЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМІНАЛІСТИЦІ: ВІД КЛАСИЧНИХ МЕТОДИК ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АЛГОРИТМІВ	
ХАМУЛА Дмитро.....	283
ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ КАХЕЛЬНОЇ КАМІНО-ПЕЧІ З ГРИФОНАМИ В БУДИНКУ М. ПІДГОРСЬКОГО В КИЄВІ	
ЧАБАНЕЦЬ Тетяна, МАКАРЕЦЬ Альбіна.....	287
НАТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ДЕФЕКТОСКОПІЇ ТА ПАРАМЕТРИЧНОГО ПІДБОРУ АНАЛОГІВ	
ЧЕРЕМНОВА Антоніна.....	293
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА В СИСТЕМІ ДОКАЗУВАННЯ: РОЛЬ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	

ЧЕРНОВ Олександр.....298
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІДПИСІВ
У ЦИФРОВИХ КОПІЯХ ДОКУМЕНТІВ

ЮСУПОВ Володимир, КИСІЛЬ Наталія.....303
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРАКТИКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СЕКЦІЯ 4.

КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ

АРТЮХ Надія, КОЗАЧЕНКО Віталій.....308
КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
МОЛОДІ

БЕРШАВСЬКА Анастасія.....313
ОРГАНІЗАЦІЙНО–ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ–АГРЕСОРУ

ГОРБАЧОВА Ірина.....316
ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

ЄРОФЕЄВА Ольга.....321
МОТИВИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ
МАЙНОМ

КЛИМЕНКО Дар'я, КОЗАЧЕНКО Віталій.....324
ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЗАЧЕНКО Віталій.....329
ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

КУБАЄНКО Андрій.....334
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33594>

Горбачова Ірина

*кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6589-3143>

e-mail: irynagorbachova15@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

У тезах досліджується проблема поширення дезінформації та фейкових повідомлень в умовах цифровізації суспільства й воєнного стану, а також їх вплив на інформаційну безпеку держави, громадський порядок і суспільну стабільність. Аналізується роль дезінформації як елементу гібридної війни та інструменту дискредитації держави як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівні. Визначається, що в умовах інформаційної війни фейки можуть виступати інструментом сприяння агресії, дестабілізації держави та вчинення кримінально протиправних посягань проти основ національної безпеки України.

Ключові слова: дезінформація, агресія, національна безпека, свобода висловлювань, мова ворожнечі.

Gorbachova Iryna

*PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Criminal Law,
National University «Odesa Law Academy»,
Odesa, Ukraine*

INFORMATION INJECTIONS AND DIGITAL DISINFORMATION AS AN ELEMENT OF HYBRID WARFARE

This abstract analyzes the problem of the spread of disinformation and fake news in the context of a digital society and martial law, as well as their influence on the information and national security of the state, public order, and social stability. It examines the role of disinformation as an element of hybrid warfare and a tool for discrediting the state at both the domestic and international levels. It is determined that in the context of information warfare, fake news can serve as a tool to facilitate aggression, destabilize the state, and commit criminal acts against the security of Ukraine.

Keywords: disinformation, aggression, national security, freedom of expressing opinions, hate speech.

Поширення фейкової інформації та маніпулятивних інформаційних вкидів за допомогою сучасних цифрових технологій становить серйозну загрозу як для окремої особи (її честі, гідності), так і для суспільства та держави в цілому. Небезпечність таких явищ обумовлена насамперед масштабністю, швидкістю розповсюдження та складністю контролю за поширенням дезінформації в цифровому просторі. Цифрові технології, соціальні мережі, месенджери, можливості штучного інтелекту дозволяють миттєво охоплювати широку аудиторію споживачів, формуючи викривлене уявлення щодо фактів, подій, процесів. Як наслідок поширення фейків та дезінформація дестабілізується суспільство, формуються панічні настрої, підривається довіра до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, провокується соціальна напруга та конфлікти, що здатне вплинути на політичні процеси та результати демократичних процедур.

В умовах воєнного стану та збройної агресії фейки та дезінформація використовуються як елемент інформаційно–психологічних операцій, спрямованих на деморалізацію населення, дестабілізацію суспільства, дискредитацію Сил Оборони, нагнітання панічних настроїв та невдоволення ситуацією в державі. При цьому негативний вплив дезінформації посилюється високою швидкістю її поширення, в той час як спростування неправдивих відомостей зазвичай відбувається значно повільніше та не завжди здатне усунути вже сформований деструктивний інформаційний вплив. Це створює загрозу інформаційній безпеці держави, стабільності суспільства, реалізації прав людини та нормальному функціонуванню демократичних інститутів.

Дезінформація являє собою умисне поширення недостовірних, викривлених або маніпулятивно поданих відомостей з метою введення суспільства чи окремої аудиторії в оману, впливу на громадську думку, отримання політичних, економічних чи інших переваг або заподіяння шкоди суспільним інтересам. У сучасному цифровому середовищі дезінформація нерідко реалізується у формі так званих «фейків» та інформаційних «вкидів», які зовні імітують об'єктивні журналістські матеріали, новини чи аналітичний контент, створюючи у користувача враження достовірності та офіційності джерела. Водночас такі повідомлення можуть містити повністю вигадані факти, перекручену інформацію, маніпулятивні інтерпретації або навмисно вирвані з контексту відомості. Найбільш поширеними сферами поширення дезінформації є питання охорони здоров'я та медицини, пандемій і біологічних загроз (тваринні та пташині грипи, коронавірус, хантавірус); діяльності органів державної влади та під час виборчих процесів. В умовах збройної агресії такі сфери розширено за рахунок інформаційних «вкидів» щодо міжнародної підтримки та фінансування, воєнно–політичної ситуації та безпеки і обороноздатності держави. Наприклад, теми – коронавірус, медицина, влада, вибори, фінансування та ін. [1], «мальчіки в трусіках», розправи з МОК, «все пропало» [2], «трудові мігранти» та ін.

Фейкові новини є інструментом інформаційного впливу, який підриває суспільну довіру не тільки до «героїв» такої дезінформації, але й до медіа та демократичних інститутів, призводить до «інформаційного хаосу», коли суспільство перестає відрізняти правдиву інформацію від «вкидів», маніпуляції та пропаганди.

В умовах інформаційної війни дезінформація використовується не як випадкове поширення неправдивих відомостей (для рейтингів), а як цілеспрямований інструмент впливу на суспільну свідомість. Дезінформація виступає формою інформаційної зброї, метою якої є підрив довіри до законних державних інституцій, деморалізація населення, дестабілізація внутрішньої ситуації та вплив на міжнародну підтримку держави. В такий спосіб дезінформація стає елементом гібридної агресії. Наразі, поширення фейкових повідомлень про військові поразки, масові втрати або «зраду» спрямоване на пригнічення волі до спротиву.

Фейкові повідомлення та інформаційні вкиди, що поширюються державою–агресором, можуть бути спрямовані не лише на дестабілізацію внутрішньої ситуації в державі, а й на її дискредитацію на міжнародному рівні. Така дезінформація часто реалізується шляхом поширення неправдивих відомостей щодо нібито вчинення воєнних злочинів, маніпулювання гуманітарною проблематикою, поширення фейків про незаконний обіг чи продаж гуманітарної та військової допомоги, а також формування у міжнародній спільноті образу держави як «нестабільної», «корумпованої» або «недемократичної». Подібний інформаційний вплив здатний негативно позначатися на міжнародному авторитеті держави, підривати рівень довіри з боку іноземних партнерів, впливати на обсяги зовнішньої підтримки, міжнародне співробітництво та перебіг дипломатичних процесів. У сучасних умовах інформаційний простір фактично перетворюється на окремий напрям ведення гібридної війни, у межах якого дезінформація використовується як інструмент політичного та психологічного впливу.

На внутрішньодержавному рівні поширення дезінформації також створює суттєві загрози національній безпеці. Інформаційні маніпуляції можуть впливати на процес ухвалення рішень органами державної влади, провокувати суспільну напругу, дестабілізувати громадський порядок, ускладнювати діяльність правоохоронних органів та створювати передумови для виникнення панічних настроїв, протестної активності чи масових заворушень. Особливо небезпечним є поширення фейкової інформації в умовах воєнного стану, коли інформаційна стабільність безпосередньо пов'язана із забезпеченням обороноздатності та суспільної безпеки держави.

Поширення дезінформації в умовах воєнного стану не може розглядатися виключно як прояв свободи слова чи реалізація права на висловлення власної позиції, оскільки така діяльність здатна створювати реальні загрози національній безпеці, громадському порядку, обороноздатності держави та життю людей.

Особливо небезпечним є умисне поширення фейкової інформації особами, які мають значний вплив на формування громадської думки, зокрема журналістами, блогерами, політичними діячами, адміністраторами великих інформаційних ресурсів та іншими публічними суб'єктами. Суспільна небезпечність таких дій обумовлюється не лише самим фактом поширення неправдивих відомостей, а й масштабом аудиторії, рівнем довіри до відповідної особи та потенційними наслідками інформаційного впливу.

У зв'язку з цим особи, які свідомо здійснюють поширення дезінформації, особливо в інтересах держави-агресора або з усвідомленням можливих суспільно небезпечних наслідків, повинні нести відповідальність, зокрема і кримінальну. Такий підхід обумовлений необхідністю забезпечення належного захисту інформаційної безпеки держави та недопущення використання свободи інформаційної діяльності як інструменту інформаційної війни чи прихованого деструктивного впливу на суспільство.

Свобода вираження поглядів, гарантована ст. 10 ЄКПЛ та ст. 34 Конституції України, є однією з основ демократичного суспільства. Крім того, ЄСПЛ наголошував, що ця свобода охоплює «інформацію», що може «обурювати, шокувати або турбувати». Втім свобода слова не має абсолютного характеру (обмеження передбачені законом, переслідують легітимну мету, є необхідними у демократичному суспільстві). Свобода вираження не охоплює умисне поширення неправдивих відомостей, якщо воно: створює загрозу національній безпеці, спричиняє паніку серед населення, підриває обороноздатність та розпалює ворожнечу або насильство.

Найбільш типовою формою реагування на фейки є цивільний позов про захист честі, гідності та ділової репутації, спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди. Втім в умовах ведення інформаційної війни як складової збройної агресії з використанням журналістів, блогерів, політичних діячів, питання відповідальності таких осіб переходить в площину регулювання кримінального законодавства у випадках, коли дезінформація підбурює до насильницьких дій проти держави – ст.ст. 109, 110, 111–2 – 113 КК, розпалює ворожнечу – ст. 161 КК, створює загрозу громадській безпеці – ст. 258–2 КК, сприяє агресії або воєнним злочинам країни-окупанта – ст.ст.436, 436–2 КК, спричиняє масові заворушення – ст.ст. 294, 295 КК.

Перелік використаних джерел:

1. Колотвін П. Фейки та маніпуляції накрили одеський медіапростір перед місцевими виборами. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/fejky-ta-manipulyatsiyi-nakryly-odeskyj-media-prostir-pered-mistsevymy-vyboramy-i35123>, Соколовська І. Найрезонансніші псевдоновини, у які всі повірили: як шукати правду у ЗМІ. URL: <https://dyvys.info/2019/11/19/najrezonansnishi-psevdonovyny-u-yaki-vsi-poviryly-yak-shukaty-pravdu-u-zmi/>, Котубей-Герцька О. Про що цього року брехала Росія: фейки, дезінформація та вкиди про

російсько–українську війну і як їм протидіяти. URL:
<https://suspilne.media/culture/636550–pro–so–cogo–roku–brehala–rosia–fejki–dezinformacia–ta–vkidi–pro–rosijsko–ukrainsku–vijnu–i–ak–im–protidiati/>
2. Фейкові новини. BBC News Україна. URL:
<https://www.bbc.com/ukrainian/topics/c6vzyzw21qnt>, Фейкові новини. Детектор
медіа. URL:<https://detector.media/tag/29528/>, Фактчек. Гвара Медіа. URL:
<https://gwaramedia.com/factcheck/>